

Változások a nyersanyagkutatás szabályozásában

(a bányatörvény új végrehajtási rendelete)

REZESSY GÉZA Magyar Geológiai Szolgálat Szakhatósági Főosztály vezetője

A Magyar Közlöny 1998. évi 114. számában megjelent "a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról" készített 203/1998. (XII. 19.) Kormányrendelet (továbbiakban: Bt Vhr). A bányászati tevékenység szabályozásában széleskörű változások történtek. Ezt jelzi az a tény is, hogy a Kormány jogszabály módosítás helyett a régít [115/1993. (VIII. 12.) Korm. r.] felváltó új rendeletet adott ki. A továbbiakban az új jogszabálynak azokat a részeit mutatjuk be, amelyeket a nyersanyagkutatást végző bányavállalkozók szempontjából fontosnak vélünk.

1. Bejelentés alapján végezhető felszíni előkutatás

"Nyílt területen, a talaj felszínének megbontásával nem járó előkutatás az ingatlan tulajdonosával (kezelőjével, használójával) kötött megállapodás és a kutatás megkezdése időpontjának a bányafelügyelethez történt előzetes bejelentése alapján végezhető." [1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról, a továbbiakban: Bt, 4. § (1)]

Ez a liberalizált bányászati tevékenység olyan kutatás, amely nem biztosít a bányavállalkozó részére kizárólagos kutatási bányatelek fektetési jogot. Vita tárgyát képezhet, hogy melyek azok a módszerek, amelyek a talaj megbontása nélkül végezhetőek. Az új Bt Vhr ezt a fogalmat pontosítja. A megengedett kutatás:

- távérzékeléssel;
- légi geofizikai méréssel;
- felszíni geofizikai méréssel -kivéve a robbantásos szeizmikus mérési módszereket- ;
- terepi földtani észleléssel és méréssel;
- felszíni (felszínközeli) laboratóriumi mértékű mintavételezéssel vagy
- a felsoroltakhoz hasonló és a talaj felszínének megbontását nem eredményező kutatási módszerekkel végzett tevékenység.

A bejelentésnek a bányavállalkozó nevében, székhelyén, a kutatás tervezett időtartamán és az alkalmazni kívánt módszerek felsorolásán túlmenően tartalmaznia kell:

- a tevékenységgel megismerni kívánt ásványi nyersanyag megnevezését és
- a kutatási terület közigazgatási helyét, helyrajzi számát.

Az állami, illetve korábban megszerzett bányavállalkozói jog biztosítása érdekében a bányakapitányság intézkedni köteles, ha

- a tervezett kutatási terület azonos nyersanyagra zárt minősítésű;
- a tervezett kutatási területre a bányakapitányság már korábban azonos nyersanyagra engedélyt adott ki (illetve az eljárást megindította);
- a tervezett kutatási módszer nem minősül előkutatásnak [Bt Vhr 1. §].

2. A kutatás engedélyezése

"A bányafelügyelet meghatározott ásványi nyersanyag, illetve a geotermikus energia kutatását

- koncesszió keretében a munkaprogram elfogadásával,
- más esetekben kutatási engedély kiadásával engedélyezi.

A kutatási tevékenység jóváhagyott műszaki üzemi terv alapján kezdhető meg." [Bt 22. § (1)]

A korábbi jogi szabályozás szerint a kutatási engedély kérelmének kötelező melléklete volt a kutatás műszaki üzemi terve (továbbiakban: kutatási MÜT). Ez megváltozott: a kutatási MÜT engedélyeztetése külön eljárás tárgya, amelyhez érvényes kutatási engedély szükséges (Bt Vhr 6. §).

A kutatási engedély kérelmének tartalmi előírása is -a kérelmező jelentős többletráfordítását igénylő követelményekkel- bővült. Az eddigieken túlmenően a kérelemnek tartalmaznia kell:

- a kutatási terület helyrajzi számát (számait);
- kivett hely (Bt 49. § 16. pontja) esetében a jogosult egyetértő nyilatkozatát;
- védett természeti terület esetén a természetvédelmi hatóság engedélyét.

Nem engedélyezhető a kutatás annak a bányavállalkozónak, aki a bányajáradék bevallására és fizetésére előírt kötelezettségének nem tett eleget, vagy a kiszabott bányászati bírságot nem fizette be.

A kutatási MÜT tartalmát a Bt Vhr 6. § (8) bekezdése rögzíti. A terv szöveges részének -többek között- tartalmaznia kell a kutatás káros környezeti hatásainak bemutatását, továbbá a környezet veszélyeztetésének megelőzésére (csökkentésére) tervezett műszaki intézkedéseket, valamint az ütemezett tájrendezési feladatokat.

A Bt Vhr hatályba lépése előtt a koncessziót elnyert vállalkozót nem kötelezte jogszabály a kutatás megkezdésére, így lehetősége volt a területet bányászati tevékenység végzése nélkül lefoglalni. A Bt Vhr 6. § (9) bekezdése ennek megszüntetésére irányul. Előírja, hogy a kutatási MÜT-öt a koncessziós szerződés megkötésétől (illetve a kutatási engedély jogerőre emel-

kedésétől) számított 6 hónapon belül a bányavállalkozónak be kell nyújtani a bányakapitánysághoz.

3. Kitermelés a kutatás és a feltárás ideje alatt, ásványvagyon nyilvántartás

A bányavállalkozó "jogosult az ásványi nyersanyag (ok) fellelhetőségére, elhelyezkedésére, mennyiségének és minőségének meghatározására szolgáló műszeres mérések, vizsgálatok, fúrások elvégzésére, kutató váratok és aknák létesítésére (...)" [Bt 26. § (6)]

A Bt 25. § (2) bekezdése törvényi szinten szabályozza az országos ásványvagyon nyilvántartáshoz tartozó adatszolgáltatást. Eszerint a bányavállalkozó köteles az ásványi nyersanyag mennyiségére, minőségére és elhelyezkedésére vonatkozó

- kezdeti adatokat a kutatási zárójelentésben,
- a termelés megkezdését követően a változásról évente,
- a bánya bezárásakor (a mező felhagyásakor) pedig a visszahagyott vagyronról kimutatást küldeni a Magyar Geológiai Szolgálatnak (MGSZ). Az MGSZ jogosult a szolgáltatott adatokat ellenőrizni.

A fenti szabályozás nem terjed ki a bányászati tevékenység kutatási és feltárási szakaszára. A kutató váratok, aknák mélyítése során kitermelt (feltehetően nem jelentős mennyiségű) ásványvagyont az országos ásványvagyon nyilvántartás nem követi, hiszen ez a mennyiség a kezdeti adatoknak sem része. A Bt Vhr a kutatás során kitermelésre tervezett (kitermelt) ásványvagyronról bejelentési kötelezettséget ír elő szilárd ásványi nyersanyag esetén a termelés megkezdését megelőzően legalább 8 nappal, szénhidrogén esetén pedig azt követően 8 napon belül. A bejelentést a bányakapitányságra (!) kell küldeni [Bt Vhr 7. § (4)].

Hasonló a feltárás során végzett termelés bejelentési kötelezettsége. Az ásványvagyonnak ezt az igénybevitelét azonban már az országos ásványvagyon nyilvántartásban követni szükséges. Ennek megfelelően rendelkezik a Kormány a Bt Vhr 9. § (2) bekezdésében: a bányavállalkozónak a feltárás során az adott évben kitermelt ásványvagyon mennyiségét, minőségét köteles jelenteni az MGSZ-nek a következő év február 28-ig.

4. Kutatási zárójelentés, földtani szakértő

"Meghatározott ásványi nyersanyag feltárására és kitermelésére a bányafelügyelet a bányatelket akkor állapítja meg, ha a bányavállalkozó kutatási adatokkal (kutatási zárójelentés) igazolja, hogy a lelőhely ipari vagyonnal rendelkezik és a kitermelési feltételek teljesíthetők." [Bt 26. § (4)]

A zárójelentés tartalmának, kötelező mellékleteinek szabályozása változatlan. A Bt Vhr azonban két esetben földtani szakértő közreműködését írja elő, illetve teszi lehetővé.

Így -a kutatás tárgya szerint szilárd ásványi nyersanyagok vagy szénhidrogén kutatására vonatkozó engedéllyel rendelkező- földtani szakértőnek kell a zárójelentés szakmai tartalmáért aláírásával felelősséget vállalni. A rendelkezés célja az utóbbi években egyre nagyobb számban előforduló, szakmailag kifogásolható zárójelentések szakmai színvonalának javítása [Bt. Vhr

8. § (1)].

Földtani szakértő bevonására ad jogszabályi felhatalmazást a Bt Vhr 25. § (2) bekezdése a bányakapitányságoknak a jogosulatlan vagy szabálytalan bányászati tevékenység kivizsgálása során, a kitermelt ásványvagyon mennyiségének meghatározásánál.

Földtani szakértő alatt az MGSZ által -132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet 7. § -ában kapott felhatalmazás alapján- a megfelelő szakterületre kiadott engedéllyel rendelkező személyt kell érteni (Bt Vhr 34. § 8. pont).

5. Bányatelek

"Ásványi nyersanyagot vagy geotermikus energiát feltárni és kitermelni, valamint szénhidrogén föld alatti tárolására földtani szerkezetet hasznosítani, a föld felszínének és mélyének e célra elhatárolt részén szabad (bányatelek)." [Bt. 26. § (1)]

A bányatelek engedélyezési eljárásában legfontosabb változás, hogy az engedélyezéshez nem kell környezetvédelmi engedély. Elfogadásra került az az indoklás, hogy a környezetet a bányászati tevékenység veszélyeztetheti; tehát a tevékenység engedélyezését, azaz a műszaki üzemi terv elfogadását kell a környezetvédelmi engedélyhez kötni.

A bányavállalkozónak azonban a bányatelek megállapítási kérelmében (a műszaki leírásban) be kell mutatnia [Bt Vhr 11. § (7) és (8)]:

- a bányászattal szemben védelmet igénylő létesítményt, települést, vízbázist, felszíni vizet, a Bt 49. § 16. pontja szerinti kivett helyet;
- a fentiek védőpillérét, a lekötött ásványvagyont;
- a bányászat melléktermékeinek, hulladékainak kémiai, fizikai tulajdonságait;
- a feltárás, kitermelés módszereit és környezeti hatásait;
- a felszíni és felszín alatti bányászati létesítménycsoportok megnevezését.

A bányatelek megállapítási kérelemhez mellékelni kell az érintett ingatlanok tulajdoni lapjainak 3 hónapnál nem régebbi hiteles másolatát. A műszaki leírásnak tartalmaznia kell a megállapítandó bányatelekkel határos, azt részben vagy egészben fedő bányatelkeket és azok határvonalait is.

6. Műszaki üzemi terv

"A bányászati tevékenységet jóváhagyott műszaki üzemi terv szerint kell végezni." [Bt 27. § (1)]

A bányavállalkozó műszaki üzemi tervet (továbbiakban: MÜT) csak a 152/1995. (XII. 12.) Kormányrendeletben előírt, a bányatelek teljes területére vonatkozó, jogerős környezetvédelmi engedéllyel együtt nyújthat be az illetékes bányakapitánysághoz [Bt Vhr 13. § (2)]. A bányatelek hivatalból és kártalanítás nélkül törlendő, ha a bányavállalkozó a környezetvédelmi engedélyt nem kapta meg.

A bányászati üzemi kutatásra, feltárássra, kitermelésre, illetve meddőhányó hasznosítására vonatkozó MÜT tartalmi előírása az alábbi követelményekkel bővült: meg kell adni

- a kitermelésre tervezett ásványi nyersanyag mennyiségének és minőségének meghatározási módszerét, valamint eszközrendszerét;

- a bányaművelés környezeti hatásainak megelőzéséhez és csökkentéséhez szükséges intézkedéseket.

A MŰT csak annak a bányavállalkozónak hagyható jóvá, aki a bányajáradék bevallására és befizetésére előírt kötelezettségét teljesítette, illetve a kiszabott bányászati bírságot befizette.

Ha összefüggő ásványi nyersanyag lelőhely művelésére egyidejűleg több bányavállalkozó jogosult, a bányavállalkozók az egymás tevékenységét közvetlenül érintő körben egyesített műszaki üzemi tervet kötelesek benyújtani.

7. Zárt terület, koncessziós területek kijelölése

"Zárt terület: meghatározott ásványi nyersanyag kutatása, feltárása, kitermelése céljából lehatárolt, koncessziós pályázatra kijelölt terület (...)" [Bt 49. § 24.]

A koncessziós területek kijelöléséről:

- a területek számbavételéről földtani adatok, illetve vállalkozói kezdeményezések alapján;
- gazdasági, környezeti, természeti és társadalmi regionális hatások vizsgálatáról;
- a koncessziós pályázat kiírásának szempontjairól a Bt 9. §-a rendelkezik.

A koncessziós rendszer célja ebben az esetben is az, hogy az állam tulajdonát képező vagyon hasznosítását annak a vállalkozónak engedje át, aki az állam érdekében meghatározott szempontoknak legjobban megfelel. Az államnak ehhez prognosztikus kutatásokkal megszerzett földtani adatokra, gazdasági, környezeti stb. hatásvizsgálatokkal (érzékenységi vizsgálatokkal) meghatározott ismeretekre van szüksége. A koncessziós szerződések előkészítése a Magyar Bányászati Hivatal feladata [Bt 43. § (7)]; prognosztikus kutatások végzése, koncesszióra alkalmas területek ajánlása, a bányászati termelés környezeti és egyéb kockázati feltételeinek meghatározása stb. pedig az MGSZ kötelezettsége [132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet 3. §]. (A feladatok megoldásához szükséges pénzügyi feltételek elemzése nem ennek a cikknek tárgya.)

A Bt Vhr két vonatkozásban egészíti ki a bányászati koncesszió szabályozását. Előírja, hogy a zárt területek felülvizsgálatát évente, illetve első alkalommal a Bt Vhr hatályba lépését (1998. december 19. utáni 30. nap)

A Bt Vhr számos további változást is tartalmaz. Nem csak földtani hatósági feladatokat ellátó kollégáinkat érinti, hanem a bányászokat is, hogy az MGSZ szakvéleményezési feladatköre jelentősen bővült. E jogszabály 19-szer hivatkozik az MGSZ-re. Törekszünk, hogy észrevételeinkkel a jogszerűen végzett bányászatot hosszú távon fenntartható módon segítsük.

követő 60 napon belül el kell végezni. Ennek során figyelembe kell venni a prognosztikus kutatások, valamint a gazdasági, környezeti, természeti, régészeti és társadalmi hatások vizsgálatának eredményeit [Bt Vhr 35. § (7)].

Jogos állami érdeket, költségvetésből finanszírozott kutatások megtérülését védi a Bt Vhr 2. § (5) bekezdése, amikor a koncesszióra előkészített területen tiltja a kutatási engedély kiadását, illetve bányatelek megalapítását.

8. Volt állami vállalatok adatszolgáltatási kötelezettsége

"Az e törvény hatálybalépése előtt állami költségvetésből finanszírozott vagy állami bányavállalatok tevékenysége során létrejött földtani adatokat, továbbá ásványvagyon számításokat és nyilvántartásokat a Magyar Geológiai Szolgálat rendelkezésére kell bocsátani." [Bt 50. § (2)]

Az idézett 1993. évi törvényi előírás célja a költségvetésből finanszírozott földtani adatok megőrzése, azok állami, illetve közcélú hasznosítása az egységes Országos Földtani és Geofizikai Adattár keretében. Ahogyan az egykori állami bányavállalatok, kutatóvállalatok privatizációja, felszámolása sem fejeződött még be, ugyanúgy ezeknek az adatoknak a "rendelkezésre bocsátása" sem. A fogalmak pontosításával és az aktuális feladatok előírásával segíti a jogszabály az adatgyűjtést. Elrendeli, hogy a földtani adatokat, ásványvagyon számításokat és nyilvántartásokat, valamint a mintaanyagokat (együtt: adat) a Bt Vhr hatálybalépését követő 1 éven belül kell térítésmentesen az MGSZ rendelkezésére bocsátani. A kötelezettség azokra az adatokra terjed ki, amelyeket igazoltan az MGSZ vagy jogelődje még nem kapott meg, levéltárban nincs elhelyezve [Bt Vhr 33. § (1)]. A kezelő szervezet vagy magánszemély az adatokról tételes nyilvántartást, a mintaanyag mennyiségéről és állapotáról felmérést köteles készíteni, és azt az MGSZ-nek átadni. A kezelő szervezet a mintaanyagot változatlan mennyiségben és minőségben köteles megőrizni, selejtezésére csak az MGSZ előzetes hozzájárulása esetén kerülhet sor.

JOGI TALLÓZÓ

Dr. UDRÁNSZKY KORNÉLIA Magyar Geológiai Szolgálat jogásza

A Magyar Köztársaság 1999. évi költségvetéséről megjelent 1998. évi XC. törvényben módosításra került a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 20. §-ának (10) bekezdése.

A 198/1998. (XII.4.) kormányrendelet a kiemelt építészeti igazgatási ügyekben eljáró hatóságok illetékességi területéről, a kijelölési eljárásról, valamint a szakmai feltételekről szóló 220/1997. (XII.5.) kormányrendeletet módosította.

A sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról szóló 22/1993. (VII.20.) KTM rendeletet módosított a 2/1998. (XI. 27.) KÖM rendelet.

